

Тема 6. Національна гвардія України: призначення, функції та завдання.

Вступ – 5 хвилин.

Основна частина – 80 хвилин.

Питання для обговорення:

1. Призначення та ретроспективний аналіз створення і реформування Національної гвардії України.
2. Структура, функції та завдання Національної гвардії України.

Заклучна частина – 5 хвилин.

Література

1. Закон України «Про національну безпеку України»
2. Закон України «Про оборону України».
3. Закон України «Про Національну Гвардію України» №876-VII від 13 березня 2014 року.
4. Закон України «Про правовий режим воєнного стану».
5. Закон України «Про основи національного спротиву» зі змінами від 03.08.2023 №41.
6. Указ Президента України від 23 вересня 2016 року 406/2016 "Про затвердження Положення про територіальну оборону України".
7. Указ Президента України від 14.09.2020 року "Про Стратегію національної безпеки України".
8. Указ Президента України від 21.03.21 № 121/2021 "Про Стратегію воєнної безпеки України".
9. Постанова Кабінету Міністрів України від 29 липня 2022 року №855 "Про затвердження Положення про добровольчі формування територіальних громад".
10. Постанова Кабінету Міністрів України від 22 липня 2015 року № 544 "Про затвердження Типового плану запровадження та забезпечення заходів правового режиму воєнного стану в Україні або в окремих її місцевостях".
11. Доктрина діяльності Національної гвардії України (ВКП НГУ 1-00).

ВСТУП

Сучасне безпекове середовище характеризується високим ступенем мінливості й непередбачуваності. Драматичні події, що відбуваються нині у світі, насамперед війна, розв'язана Російською Федерацією – державою, що володіє ядерною зброєю та досі є постійним членом Ради Безпеки ООН, проти України, яка свого часу відмовилася від ядерної зброї в обмін на міжнародні безпекові гарантії, випробовують на міцність і життєздатність наявні механізми забезпечення миру та безпеки, перевіряють на практиці ефективність міжнародних організацій та альянсів, активізують пошуки нових механізмів забезпечення глобальної, регіональної та національної безпеки. Невизначеність ситуації суттєво ускладнює формування державами політики у сфері національної безпеки, потребує диверсифікації заходів, посилення традиційних безпекових механізмів заходами у **сфері побудови національної стійкості**.

Варто зауважити, що в українському експертному середовищі розглядається розподіл загроз на внутрішні та зовнішні (*Абрамов, Ситник, Смолянук та ін., 2016; Горбулін, Качинський, 2010*). Розглядаючи державу і суспільство як складні системи через призму концепту **національної стійкості** (*Резнікова, 2022; Bertalanffy, 1968; Brauch, 2005; Chandler, 2012*), можна дійти висновку, що джерелом внутрішніх загроз зазвичай є уразливості, які засвідчують наявність проблем, вад, недоліків, що породжують або посилюють схильність до порушення функціональності, **системних пошкоджень** або піддатливість до негативних впливів ризиків і загроз (*Президент України, 2021g*).

Зазвичай уразливості держави та суспільства постають як результат низької ефективності органів державної влади, непослідовності й незавершеності реформ, системних вад розвитку, в тому числі і всіх складових сектору безпеки і оборони.

Національна гвардія України в 2014 році формувалася фактично в умовах постійного виконання службово-бойових завдань (*для НГУ не було перехідного періоду від кризи до війни*), що є відмінністю від інших формувань України та вимагає від НГУ мати такі спроможності, які забезпечать можливість виконання завдань в мирний час, під час кризи та військового конфлікту.

Увесь історичний шлях становлення України як незалежної самостійної держави вказує, що для забезпечення безпеки, збереження життя та здоров'я її громадян, охорони їх прав та особистої гідності вона постійно **потребує потужних, адаптивних, ефективних сил безпеки і оборони**. Однією з складових таких сил є Національна гвардія України роль і значення якої особливо посилюються з початком повномасштабного вторгнення російської федерації в Україну. Збройні Сили України разом із іншими складовими сил безпеки і оборони, в тому числі НГУ вистояли і дали належну відсіч ворогові завдяки патріотизму, особистій відвазі та готовності до самопожертви кожного з військовослужбовців заради свободи всього українського народу. Отриманий досвід у відсічі збройної агресії проти України та українців дозволив зробити належні висновки для розуміння того, що найбільша цінність НГУ – це її

військовослужбовці та цивільний персонал.

Розуміння призначення НГУ, функцій і задач позбавить від помилок або зведе їх до мінімуму при прийнятті управлінських рішень щодо застосування цих структур при організації різного рода діяльності.

1. ПРИЗНАЧЕННЯ ТА РЕТРОСПЕКТИВНИЙ АНАЛІЗ СТВОРЕННЯ І РЕФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ.

Історичний шлях національної гвардії України проходить через три етапи:

- 1991-2000 роки
- 2000-2014 роки
- 2014 по теперішній час

На першу Національну гвардію України (НГУ) покладалися завдання із захисту суверенітету держави, її територіальної цілісності, а також життя й особистої гідності громадян, їхніх конституційних прав і свобод від злочинних посягань та інших антигромадських дій.

У 1991 р. після здобуття державної незалежності України, перед керівництвом держави постало завдання захисту її суверенітету й територіальної недоторканності. Було прийняте рішення про формування військових підрозділів національного характеру. Таким військовим формуванням стала Національна гвардія України (на початковому етапі – Республіканська гвардія), створена Законом, ухваленим Верховною Радою України 04.11.1991.

На першу Національну гвардію України (НГУ) покладалися завдання із захисту суверенітету держави, її територіальної цілісності, а також життя й особистої гідності громадян, їхніх конституційних прав і свобод від злочинних посягань та інших антигромадських дій. Гвардійці брали участь у спеціальній операції з прикриття державного кордону з Молдовою, в ліквідації наслідків повені на Закарпатті та Волині, забезпечували громадський порядок тощо.

Створена й укомплектована патріотами державності України, НГУ вже через кілька років після створення стала високоефективним збройним формуванням України, здатним виконувати актуальні завдання у сфері національної безпеки та правопорядку. Можна стверджувати, що головна мета створення НГУ була досягнута – забезпечено захист незалежності України.

У 1998 р. у НГУ планувалися реформи, але НГУ почала розвиватися інакше, часто перебираючи функції інших силових відомств і дублюючи їх (охорона громадського порядку тощо), що, врешті-решт, разом з іншими політичними чинниками призвело до її розформування. 11 січня 2000 р. Верховна Рада України ухвалила Закон України «Про розформування НГУ». Цим Законом особовий склад, військова техніка, озброєння, фонди та майно з'єднань, частин, закладів та установ НГУ були передані до внутрішніх військ Міністерства внутрішніх справ (МВС) та Збройних Сил України (ЗСУ).

У 2014 р. знову гостро постало питання захисту суверенітету України та її територіальної цілісності .

Загроза українській державності стала поштовхом для створення нової моделі мобільних, автономних, з підвищеною оперативною готовністю сил, здатних виконувати як правоохоронні функції, так і функції із захисту від воєнних загроз. Із цією метою Верховна Рада України 13 березня 2014 року прийняла Закон «Про Національну гвардію України», яким на основі з'єднань та військових частин внутрішніх військ МВС України створила військове формування, додавши завдання та повноваження у сфері забезпечення воєнної безпеки.

Відповідно до статті 1 Закону України «Про Національну гвардію України» від 13 березня 2014 року № 876-VII, **Національна гвардія України є військовим формуванням з правоохоронними функціями, що входить до системи Міністерства внутрішніх справ України і призначена для виконання завдань із захисту та охорони життя, прав, свобод і законних інтересів громадян, суспільства і держави від злочинних та інших протиправних посягань, охорони громадського порядку та забезпечення громадської безпеки, а також у взаємодії з правоохоронними органами – із забезпечення державної безпеки і захисту державного кордону, припинення терористичної діяльності, діяльності незаконних воєнізованих або збройних формувань (груп), терористичних організацій, організованих груп та злочинних організацій.**

Національна гвардія України бере участь відповідно до закону у взаємодії зі Збройними Силами України у відсічі збройній агресії проти України та ліквідації збройного конфлікту шляхом ведення воєнних (бойових) дій, а також у виконанні завдань територіальної оборони.

У 2014 р. знову гостро постало питання захисту суверенітету України та її територіальної цілісності, але складові сектору безпеки і оборони України виявилися неспроможними ефективно реагувати на гібридні виклики.

Загроза українській державності стала поштовхом для створення нової моделі мобільних, автономних, з підвищеною оперативною готовністю сил, здатних виконувати як правоохоронні функції, так і функції із захисту від воєнних загроз. Із цією метою Верховна Рада України 13 березня 2014 року прийняла Закон «Про Національну гвардію України», яким на основі з'єднань та військових частин внутрішніх військ МВС України створила військове формування, додавши завдання та повноваження у сфері забезпечення воєнної безпеки.

Отже, відповідно до чинного закону України “Про Національну гвардію України” Національна гвардія України є військовим формуванням з правоохоронними функціями, що входить до системи Міністерства внутрішніх справ України і призначено для виконання завдань із захисту та охорони життя, прав, свобод і законних інтересів громадян, суспільства і держави від кримінальних та інших протиправних посягань, охорони громадського порядку та забезпечення громадської безпеки, а також у взаємодії з правоохоронними органами – із забезпечення державної безпеки і захисту державного кордону, припинення терористичної діяльності, діяльності незаконних воєнізованих або збройних формувань (груп), терористичних організацій, організованих груп та злочинних організацій.

Національна гвардія України бере участь відповідно до закону у взаємодії зі Збройними Силами України у відсічі збройній агресії проти України та ліквідації збройного конфлікту шляхом ведення воєнних (бойових) дій, а також у виконанні завдань територіальної оборони.

Призначення.

Отже, відповідно до чинного закону України “Про Національну гвардію України” Національна гвардія України є військовим формуванням з правоохоронними функціями, що входить до системи Міністерства внутрішніх справ України і призначено для виконання завдань із захисту та охорони життя, прав, свобод і законних інтересів громадян, суспільства і держави від кримінальних та інших протиправних посягань, охорони громадського порядку та забезпечення громадської безпеки, а також у взаємодії з правоохоронними органами – із забезпечення державної безпеки і захисту державного кордону, припинення терористичної діяльності, діяльності незаконних воєнізованих або збройних формувань (груп), терористичних організацій, організованих груп та злочинних організацій.

Національна гвардія України бере участь відповідно до закону у взаємодії зі Збройними Силами України у відсічі збройній агресії проти України та ліквідації збройного конфлікту шляхом ведення воєнних (бойових) дій, а також у виконанні завдань територіальної оборони.

Роль та досвід участі в операції об’єднаних сил (антитерористичній операції).

I етап – початковий

Починаючи з березня 2014 року Російська Федерація розпочала масштабні силові акції, спрямовані на блокування українських військових баз, захоплення адміністративних приміщень, контроль транспортних магістралей та інших стратегічно важливих об’єктів на території Криму та дестабілізації суспільно-політичної обстановки в Південно-Східних областях України.

Навесні 2014 року, в один із самих важких періодів в історії незалежної України, саме підрозділи тільки що створеної НГУ першими розпочали реагувати на кризову ситуацію, пов’язану з непрямыми діями гібридного характеру проти нашої держави, так:

08 квітня 2014 року силами 8-го полку оперативного призначення НГУ було проведено штурмові дії, результатом яких було звільнено будівлю Харківської ОДА від прихильників російської пропаганди (близько 70 осіб, було затримано та передано працівникам МВС та СБУ).

Бойові дії на Сході України розпочалися із захоплення **12 квітня 2014 року** російськими загонами, керованими офіцерами спецслужб РФ, українських міст – Слов’янська, Краматорська і Дружківки, в той же день було здійснено висадку спецпідрозділу НГУ в районі Слов’янськ, але наказу на його застосування отримано не було і він був передислокований під м. Ізюм, де було створено базовий табір НГУ, на базі якого в подальшому було розгорнуто штаб АТО.

З метою подолання терористичних загроз та збереження територіальної цілісності держави з **14 квітня 2014 року** фактично було розпочато проведення антитерористичної операції на Сході України (АТО).

З **14 квітня 2014 року** для участі в АТО розпочалось формування об’єднаного угруповання Національної гвардії України у складі оперативної групи Головного управління НГУ, загонів спеціального призначення,

військових оперативних резервів, окремих груп, Національної академії НГУ з базовим табором в м. Ізюм. Нарощування бойового потенціалу та збільшення угруповання відбувалось поступово з урахуванням специфіки підрозділів їх бойових якостей та можливостей, завдань, які ставились перед НГУ.

Чисельність об'єднаних угруповань НГУ на **першій стадії** початкового етапу складала більше **1 тис. в/сл. (800 в/сл. – Ізюм, 257 в/сл. – Маріуполь)**.

3 14 квітня 2014 року на в'їзді до м. Ізюм з боку м. Слов'янськ на трасі М-03 (Київ-Харків-Довжанський) особовим складом НГУ спільно з міліцією обладнано блокпост із залученням БТР, посилено охорону адміністративних будівель, місто взято під охорону.

16 квітня 2014 року о 20.30 озброєні терористи намагались проникнути на територію військової частини НГУ (МАРІУПОЛЬ) та захопити зброю. У результаті відбиття нападу 17 терористів було поранено і одного вбито. В ході спільної операції при участі працівників територіальних органів УСБУ та міліції на прилеглий до військової частини території 77 учасників акції було затримано.

17 квітня 2014 року для посилення військової частини НГУ (м. Маріуполь) було переміщено дві групи спеціального призначення двома вертольотами ГВАБ НГУ.

09 травня 2014 року була спроба захвату відділу МВС (м. Маріуполь), для нормалізації оперативної обстановки до міста було передислоковано підрозділи НГУ та все угруповання в районі міста очолив представник НГУ. Місто залишилось під контролем України

На початковому етапі проведення антитерористичної операції підрозділи НГУ виконували такі завдання, як:

- пошук та ліквідація блокпостів сепаратистів;
- організації блокування осередку дислокації НЗФ (на той час – м. Слов'янськ, м. Маріуполь, м. Донецьк, м. Луганськ);
- здійснення авіаційної підтримки дій військ;
- забезпечення контролю територій, на яких розгортаються сили АТО;
- здійснення охорони важливих державних об'єктів та органів державної влади;
- недопущення поширення діяльності НЗФ на інші території.

На початку АТО виконання завдань, ускладнювалось тим, що особовий склад виконанням зазначених завдань раніше не навчався, наявні сили та засоби не давали змоги забезпечити виконання завдань самостійно. Техніка яка використовувалась НГУ була застаріла та не призначена для виконання визначених завдань.

Незважаючи на заходи, що проводились силами АТО значно збільшилась присутність НЗФ на території Луганській та Донецькій областей, яким вдалося поширити свою діяльність практично на всю територію цих областей. Внаслідок збільшення завдань загальна чисельність об'єднаних угруповань НГУ, що були задіяні до виконання бойових завдань **наприкінці початкового етапу** була збільшено до **2 тис. в/сл. (1 050 в/сл. – Ізюм, 950 в/сл. – Маріуполь)**.

Також слід зазначити, що крім виконання бойових завдань у зоні проведення АТО, у рамках виконання Плану територіальної оборони, для виконання завдань з охорони та оборони важливих державних об'єктів, військовими частинами НГУ та підрозділами, які були сформовані із відмобілізованих здійснювалась охорона та оборона важливих державних об'єктів.

Довідково: Здійснювалась охорона 13 важливих державних об'єктів, 14 об'єктів різної форми власності (з них 12 Концерну РРТ), виконували завдання на 25 блокпостах.

Тільки з **14 травня 2014 року** завдання щодо організації роботи штабу АТЦ при СБУ було покладено на оперативну групу ЗСУ, та розпочато проведення **основного етапу антитерористичної операції на Сході України.**

У ході проведення основного етапу антитерористичної операції у короткий термін Національною гвардією із відмобілізованих громадян було сформовано:

3 оперативні батальйони, **46** рот, **1** артилерійський дивізіон, **1** зенітно-ракетний дивізіон, **33** окремих взводи та **13** комендатур, загальною чисельністю близько **7 тис.** військовозобов'язаних (відмобілізованих).

ІІ етап – основний

05 липня 2014 року підрозділи НГУ разом зі ЗСУ прийняли участь у звільненні міст Слов'янськ та Краматорськ.

Це дозволило нейтралізувати загрозу захоплення державної влади незаконними збройними формуваннями в Харківській та на півдні Донецької областей і забезпечити розгортання Збройних Сил України і їх підтримку при виконанні бойових завдань.

У ході виконання бойових завдань на цьому етапі проведення АТО підрозділи НГУ продовжували виконувати наступні завдання:

ведення бойових дій спільно із підрозділами ЗСУ у складі штурмових груп;

проведення розвідувально-пошукових заходів;

забезпечення спільно із підрозділами ЗСУ супроводження колон сил АТО на шляхах сполучення;

Якісний стан органу управління НГУ цього етапу характеризувався зростанням ролі підрозділів військових частин з охорони громадського порядку та сформованих резервних батальйонів військових частин оперативного призначення.

Результатами спільних дій сил АТО були успішно проведені спеціальні операції зі звільнення від НЗФ та взяття під контроль населених пунктів Красний Лиман (04 червня), Ямпіль та Закотне (18-20 червня), Слов'янськ, Миколаївка, Старий Караван.

Але протягом 24-30 серпня збройними терористичними формуваннями та частинами регулярної армії Росії було оточено та обстріляно близько 600 бійців Збройних сил та НГУ.

27 серпня 2014 року особовий склад БТГр тільки що сформованої 1-ї бригади оперативного призначення НГУ двома колонами зайняла оборонний рубіж в районі Комсомольське та забезпечила прикриття відходу з оточення сил та засобів АТО з-під м. Іловайськ.

Зайняли кругову оборону навколо міста (до цього часу місто перебувало виключно під контролем сил НГУ). Обстановка у регіоні погіршувалась, що змусило керівництво АТО розгорнути Сили спеціальних операцій з КДБ, штаб якого очолює представник НГУ.

III етап – після Мінських домовленостей

На даному етапі підрозділи НГУ виконували наступні завдання:

відбиття раптового нападу противника і ведення кругової оборони в місцях виконання завдань силами та засобами підрозділів НГУ України у взаємодії з підрозділами ЗС України;

контроль території спільно та у взаємодії з органами (підрозділами) ДПС України, СБ України, територіальними органами Головних управлінь поліції в Донецькій і Луганській областях шляхом виставлення блокпостів;

забезпечення охорони оборонних позицій на II та III лініях оборони;

недопущення проникнення НЗФ, ДРТГ противника;

проведення спеціальних заходів щодо пошуку, знешкодження озброєних злочинців, ДРТГ;

забезпечення охорони важливих об'єктів державного та місцевого значення шляхом взяття під охорону визначених об'єктів критичної інфраструктури та життєзабезпечення;

охорону та забезпечення безпеки представників Спільного центру з контролю і координації питань припинення вогню та стабілізації лінії розмежування сторін у СОЛЕДАР;

участь в організації оборони населених пунктів на можливих напрямках дій противника силами визначених підрозділів ОУ НГ;

недопущення ввезення з району збройного конфлікту зброї, боєприпасів, вибухових речовин, проникнення НЗФ, ДРТГ.

Оперативна обстановка, яка склалася в зоні АТО в січні-лютому 2015 року характеризувалась накопиченням сил і засобів противника навколо Дебальцевського виступу з метою його оточення, створення передумов для знищення угруповання Збройних сил України, МВС та НГУ, у ході боїв на Дебальцевському виступі в січні-лютому 2015 року частини та підрозділи НГУ брали безпосередню участь в прикритті та захисту комунікацій для забезпечення переміщення військ і вантажів на ділянці дороги М-19 ЛУГАНСЬКЕ-ДЕБАЛЬЦЕВО.

Досвід, отриманий під час виконання бойових завдань змусив командування НГУ переглянути організаційно-штатну структуру, активно проводити комплектування військових частин оперативного призначення, було продовжено створення артилерійських, зенітних, розвідувальних, танкових підрозділів та забезпечення їх технікою. Вживались заходи щодо їх належної підготовки.

Створені та діючі військові частини (підрозділи) почали комплектуватись озброєнням та військовою технікою, такі як: танки Т-64 та Т-72; 122 мм та 82 мм міномети, 122 мм гаубиці; ПЗРК «Ігла» та 23 мм зенітними установками ЗУ-23-2; ПТРК «Фагот».

Крім того, для сучасних потреб НГУ було закуплено новітні зразки БТР вітчизняного виробництва (БТР-4Е, БТР-3Е1, БТР-3М1 та БТР-3М2, БММ-4С),

в тому числі і бронемашини (Spartan-APC та Cougar-APC), автомобілів КРАЗ-5233ВЄ (4х4), КРАЗ-6322 (6х6) та МАЗ-6317 (6х6), автобусів «Атаман» А-093, «Еталон» А-1483.

Надходження вказаного озброєння та техніки значно підвищило бойові можливості підрозділів НГУ. Було змінено порядок виконання завдань за призначенням, які спрямовувались на посилення зон ізоляції у районі проведення АТО (н.п. Слов'янськ, Ізюм, Сватово, Глибока Макатиха, Соболевка, Мирноє, Попасна, лісові масиви вздовж р. Сіверський Донець, мостів тощо).

Підрозділи спеціального призначення продовжували приймати участь у проведенні спеціальних заходів.

Не введення в країні воєнного стану, специфіка виконання бойових завдань вимагали створення нових форм застосування НГУ в зоні проведення АТО.

Одним з таких елементів стали зведені **тактичні загони і групи**, до складу яких залучались оперативні, танкові, артилерійські, інженерні підрозділи, а також підрозділи ППО і тилу. Ці загони і групи створювались за цільовим призначенням і внаслідок їх дій затвердилась загінно-групова тактика НГУ. Мета зведених тактичних загонів і груп полягала в тому, щоб створити гнучкий розосереджений бойовий порядок. Тактичні загони і групи готувались для проведення розвідувально-пошукових, блокуючих, штурмових дій, здійснення обходів, охорони комунікацій, бойового супроводження колон, тощо.

Крім зведених тактичних загонів новими елементами бойового порядку з'єднань і частин НГУ стали: військово-маневрені, ударно-вогневі, протидиверсійні групи і загони та бронегрупи.

Загальна чисельність об'єднаних угруповань НГУ на цьому етапі складала близько **4,6 тис. в/сл. (3,2 тис. в/сл. – Ізюм, 1,4 тис. в/сл. – Маріуполь)**.

Якісний стан об'єднаного угруповання НГУ цього етапу характеризувався зростанням ролі оперативно-територіальних об'єднань НГУ, за якими було закріплено зони відповідальності у секторах на території проведення АТО, що дозволило згодом планово проводити ротацію та відновлювати бойову здатність військових частин (підрозділів).

Були розгорнуті командні пункти об'єднаного угруповання НГУ та відповідно – командно-спостережні пункти батальйонів (рот, взводів). Під час проведення спеціальних заходів за участю підрозділів НГУ розгортались передові командні пункти об'єднаного угруповання НГУ.

Крім цього, для організації взаємодії сил АТО, до складу штабу керівника АТО на території Донецької та Луганської областей у секторах «А», «Б» та «С» направлено оперативні групи від Головного управління НГУ.

Таким чином існуюча система управління НГУ та безпосередня участь представників Головного управління НГУ у роботі вищих штабів, дозволяють виконувати визначені завдання.

Таким чином основні завдання НГУ в операції Об'єднаних сил на сході України є:

припинення діяльності НЗФ, терористичних та злочинних організацій, ДРТГ противника;

охорона оборонних позицій на другому та третьому рубежах оборони та недопущення проникнення НЗФ, ДРТГ противника;

здійснення контролю території між другим та третім оборонними рубежами та несення служби на блокпостах;

забезпечення підтримання паспортного та контрольно-перепускного режиму в населених пунктах та на автомобільних шляхах із залученням мобільних патрулів (постів) між другим та третім оборонними рубежами;

забезпечення охорони громадського порядку, захисту та охорони життя, здоров'я, прав, свобод і законних інтересів громадян;

забезпечення охорони органів державної влади в місцях їх постійної та тимчасової дислокації;

посилення охорони та оборона важливих державних об'єктів.

На сьогоднішній день підрозділи НГУ продовжують виконувати завдання в зоні проведення операції об'єднаних сил.

Загальна чисельність угруповання НГУ в складі угруповань в ОТУ «Північ» та в ОТУ «Схід» у кількості до 4 500 в/сл., які виконують наступні бойові (спеціальні) завдання:

проведення обмежувально-ізоляційних заходів на 19 тимчасових блокпостах та у складі 2 мобільних блокпостах щодо контролю за переміщенням осіб, транспортних засобів та вантажів.

охорона ВОП на II та III оборонних рубежах, охорона 11 важливих державних об'єктів і комунікацій, протидія диверсіям на визначених військових об'єктах;

виконання спеціальних заходів, передбачених планом КДБ, загонами (підрозділами) спеціального призначення;

виконання бойових (спеціальних) завдань з контрснайперської боротьби;

виконання завдань з посилення охорони державного кордону України з РФ;

посилення охорони морського узбережжя та ведення розвідки надводного простору в акваторії Азовського моря;

ведення розвідки силами та зпсобами радіотехнічної розвідки.

Враховуючи безпосередню участь НГУ в АТО та операції Об'єднаних сил, на жаль, загинуло **230** військовослужбовців, **915** отримали поранення, вважаються зниклими безвісти **13** чол.

НГУ не лише веде бойові дії, залучається до проведення стабілізаційних дій, а й активно організовує співпрацю з цивільним населенням у зоні конфлікту.

Зокрема, за результатами роботи з Посольством Латвійської Республіки в Україні, досягнуто домовленостей щодо надання гуманітарної допомоги від Латвійської Республіки в рамках Програми роботи НГУ з незахищеними верствами населення у зоні конфлікту Донецької та Луганської областей, яку направлено до районупроведення операції Об'єднаних сил для передачі місцевому населенню.

Реформування, розвиток та виклики, що стоять перед НГУ.

Головною метою розвитку НГУ є набуття критично необхідних спроможностей для гарантованого виконання визначених правоохоронних і оборонних завдань з протидії загрозам національній безпеці та спільних завдань у міжнародних операціях із підтримання миру та безпеки.

Реалізація завдань розвитку здійснювалась згідно Концепції розвитку НГУ й Директиви командувача та була направлена на:

забезпечення розвитку системи управління, що здійснюється відповідно до кращих європейських принципів та практик, організацію взаємодії та координацію діяльності з іншими державними органами та органами військового управління (військового командування) під час планування, підготовки та виконання завдань за призначенням;

розроблення планувальних документів, методології управління програмами і проектами розвитку спроможностей, забезпечення ефективного внутрішнього контролю та аудиту, мінімізацію корупційних ризиків;

набуття та підтримання оперативних (бойових, спеціальних) спроможностей, необхідних для гарантованого виконання визначених правоохоронних і оборонних завдань;

створення інтегрованої системи логістичного та медичного забезпечення, удосконалення системи державних закупівель, розвиток озброєння та військової техніки;

забезпечення комплектування вмотивованим, добросовісним і професійно підготовленим особовим складом, підготовку військового резерву людських ресурсів в обсягах, достатніх для поповнення втрат та нарощування зусиль під час застосування частин (підрозділів), ведення територіальної оборони.

Виконання практичних заходів розвитку здійснювалося за умов забезпечення оборони східних кордонів держави та протидії розповсюдженню коронавірусної інфекції COVID-19. Незважаючи на всі виклики, основні зусилля були зосереджені на напрямках:

1. Трансформації системи управління та системи зв'язку, що відповідатиме принципам НАТО.

2. Розвитку системи підготовки, що відповідатиме підходам до підготовки в інших складових сектору безпеки і оборони України та у державах – членах ЄІЕР і НАТО.

3. Розвитку системи логістики, яка забезпечуватиме виконання завдань у мирний час, особливий період та під час правового режиму воєнного стану.

Трансформація системи управління та системи зв'язку НГУ має забезпечити стійке управління своїми військовими частинами (підрозділами) в усіх сценаріях розвитку безпекового середовища з урахуванням впровадження принципів об'єднаності з іншими складовими сектору безпеки і оборони та взаємосумісності з міжнародними партнерами.

Враховуючи обраний Україною курс на євроатлантичну інтеграцію виникла необхідність розроблення та запровадження єдиної системи планування у сфері національної безпеки і оборони. Таким методом планування обрано **планування на основі спроможностей**.

Головною перевагою планування на основі спроможностей є те, що цей метод дозволяє розподіляти обмежені ресурси для набуття саме критично

важливих спроможностей та забезпечує більш гнучку і економічно ефективну основу для планування та обґрунтованого розвитку озброєння і військової техніки.

На даний час в НГУ активно впроваджується система планування на основі спроможностей.

В рамках виконання процедур Оборонного огляду розроблено Каталог спроможностей. Наразі триває розроблення Каталогу типових носіїв спроможностей.

Для підвищення ефективності та якості прийняття управлінських рішень в Головному управлінні проведена робота щодо перегляду керівних документів та узгодження їх з відповідними стандартами НАТО.

Так, забезпечено підготовку до впровадження в діяльність НГУ порядку роботи з міжнародними військовими стандартами. Визначено перелік міжнародних військових стандартів, союзних і багатонаціональних публікацій НАТО за Цілями партнерства для розроблення на їх основі відповідних нормативно-правових актів та керівних документів.

Для переходу на нові принципи об'єднаного планування, досягнення сумісності із складовими сектору безпеки і оборони, а також з метою створення системи доктринальних документів НГУ створено Ієрархію та План розробки доктринальних документів НГУ.

Реорганізація органів військового управління НГУ відповідно до принципів побудови системи управління НАТО є одним із пріоритетів.

Головне управління переведено на нову організаційно-штатну структуру, що наближена до принципів побудови та функціонування штабів держав – членів НАТО та органів військового управління інших складових сектору безпеки і оборони України.

Також, проводиться робота з оптимізації організаційних структур органів управління на всіх рівнях (у першу чергу територіальних управлінь) з наближенням їх до структури головного органу військового управління та необхідністю побудови єдиної вертикалі управління підрозділами за напрямками діяльності.

Проведено модернізацію Центру керівництва в кризових ситуаціях та створено Ситуаційний центр, який підключений до загальнодержавної мережі ситуаційних центрів та забезпечений основними видами зв'язку, *що дозволяє проводити відеоконференції з Головним ситуаційним центром, Генеральним штабом Збройних Сил та іншими міністерствами і відомствами сектору безпеки і оборони України.*

Здійснюється доукомплектування допоміжних пунктів управління сучасною новітньою спецтехнікою.

Щодо модернізації та удосконалення системи зв'язку НГУ основними досягненнями слід вважати наступні:

розгорнуто IT-інфраструктуру з використанням сучасних інформаційно-телекомунікаційних технологій;

розгорнуто сучасну захищену систему радіозв'язку в ланці Головне управління – територіальні управління – військові частини безпосереднього підпорядкування з використанням обладнання радіозв'язку виробництва Harris; розпочато набуття спроможностей центром кіберзахисту.

Також впроваджується:

захищена мережа обміну інформацією з використанням засобів криптографічного захисту інформації типу «Лавина»;

система захищеного відеоконференцв'язку з використанням засобів криптографічного захисту інформації типу «Пелена» між Головним управлінням, територіальними управліннями та військовими частинами оперативного призначення.

Найкращі світові практики ефективної організації розвідувального забезпечення операцій, підкреслюють необхідність розвитку спроможностей, пов'язаних із застосуванням технічних засобів розвідки, в тому числі безпілотних літальних комплексів.

З цією метою в НГУ нарощуються спроможності щодо застосування тактичних систем радіорозвідки та оснащення безпілотними літальними апаратами підрозділів розвідки.

Для автоматизації процесів управління, моніторингу оперативної інформації в ході виконання завдань та ситуаційної обізнаності командування НГУ створено Центр обробки інформації, який на сьогоднішній день має можливість до інтеграції даних отриманих із різних джерел у єдину систему реєстрації та збереження даних.

Розвиток системи підготовки спрямований на підвищення рівня професійності особового складу та впровадження підходів до підготовки аналогічних з іншими складовими сектору безпеки і оборони України, держав-членів FIER та НАТО.

Основні зусилля у зміні системи підготовки зосереджувалися на розвитку спроможностей виконання завдань за призначенням на тактичному рівні.

Навчання особового складу здійснюється з урахуванням набутого міжнародного досвіду держав-членів FIER та НАТО. В основу нової системи покладено принцип роздільної та поетапної підготовки, яка починається з індивідуальної підготовки військовослужбовців і продовжується підготовкою у складі підрозділів.

У Навчальному центрі (м. Золочів) організована індивідуальна підготовка особового складу від базового рівня до відповідних періодів розвитку, у тому числі сержантського корпусу, інструкторів та фахівців за державними стандартами професійної освіти.

Для вдосконалення колективної підготовки підрозділів створено Міжнародний міжвідомчий багатопрофільний центр підготовки підрозділів.

З часу створення Міжнародного центру у НГУ з'явилась активна платформа для розвитку міжнародного співробітництва та міжвідомчої підготовки з урахуванням досвіду країн-партнерів, а також впровадження стандартів НАТО.

У складі Міжнародного Центру діють Навчальні центри підготовки підрозділів, підготовки підрозділів громадської безпеки, підготовки до спеціальних дій, Центр професійно-психологічної підготовки та психологічної реабілітації.

Навчальними центрами підготовки підрозділів проводиться інтенсивна співпраця з міжнародними партнерами по створенню програм підготовки, що

відповідають вимогам сьогодення та сучасним реаліям і потребам усіх складових сектору безпеки та оборони України.

Інструктори Навчальних центрів підготовки підрозділів проходять стажування у Навчальних центрах Франції, Італії, Румунії та беруть участь у міжнародних багатонаціональних навчаннях, переймаючи досвід провідних країн-членів НАТО.

Після підписання Технічної угоди між Міністерством внутрішніх справ України та Міністерством національної оборони Канади і Канадськими Збройними Силами на постійній основі у Міжнародному центрі перебуває група канадських інструкторів Об'єднаної оперативно-тактичної групи Збройних сил Канади в Україні (операція «UNIFIER»), яка проводить активну роботу по створенню багаторівневої колективної підготовки у Національній гвардії та надає дорадчу допомогу під час її проведення.

За підтримки оперативно-тактичної групи Збройних Сил Канади за програмою підготовки підрозділів до ведення бойових дій в населеному пункті підготовлено 6 рот (3 роти оперативного призначення та 3 роти розвідки спеціального призначення).

В Національній академії НГУ на базі «Програми професійного розвитку Україна-НАТО» розроблена та активно впроваджується в життя «Програма розвитку професійних навичок НГУ 2020-2022», яка складається з 4-х модулів: «Лідерство», «Гендерні аспекти професійної діяльності», «Стратегічні комунікації» та «Публічні виступи».

У рамках реалізації Технічної угоди між Збройними силами Канади та НГУ, в частині трансформації системи підготовки офіцерських кадрів НГУ та її наближення до системи підготовки вищих військових навчальних закладів держав-членів НАТО, створено робочу групу з удосконалення системи військової освіти із залученням іноземних партнерів операції UNIFIER, NATO PDP та DEAG.

На сьогоднішній день внесено зміни до програм первинної військово-професійної підготовки та програми навчальної дисципліни «Тактична підготовка військ» для курсантів 1 року навчання.

Продовжується робота щодо вдосконалення навичок володіння англійської та французькою мовами військовослужбовцями, у першу чергу тих, які залучатимуться до співробітництва із силами НАТО під час спільних навчань або тренувань, в складі штабів НАТО та інших багатонаціональних штабів.

НГУ нарощує спроможність спільної підготовки та приймає участь у міжнародних навчаннях (Сі Бриз, Репід Трайдент), що є найефективнішим інструментом досягнення оперативної сумісності.

Разом з тим, значно зростає рівень об'єднаної підготовки. Зокрема, уперше з органами управління, силами і засобами НГУ під керівництвом Генерального штабу Збройних Сил України було проведено командно-штабне навчання «Гвардія – 2020». Навчання проводилося з відпрацюванням практичних дій на полігоні «Широкий Лан».

Прийнято участь у стратегічному командно-штабному навчанні з Командуванням об'єднаних сил Збройних Сил України «Об'єднані зусилля – 2020» із залученням органів військового управління НГУ.

Розвиток системи логістики направлений на удосконалення механізмів та шляхів всебічного забезпечення військових частин та підрозділів Національної гвардії під час виконання завдань за призначенням.

З метою підвищення ефективності використання ресурсів та уникнення зловживань під час закупівель товарів, робіт і послуг застосовуються процедури, передбачені Законом України «Про публічні закупівлі», у тому числі за допомогою електронної системи публічних закупівель «ProZorro».

Здійснено закупівлю значної кількості спеціальної техніки, бронетехніки та озброєння. Впроваджена система перевезення службових собак, а саме придбано кінологічні спеціалізовані причепа.

З метою організації якісного технічного обслуговування та ремонту військової техніки, укомплектування ремонтних підрозділів, пунктів технічного обслуговування та ремонту, майстерень і рухомих засобів ремонту проведено закупівлю парко-гаражного обладнання.

Нарощуються спроможності служб тилу з пріоритетом автономного забезпечення. Проведено суттєву роботу щодо розробки сучасних зразків технічних засобів та здійснено забезпечення підрозділів НГУ автобусами-їдальнями, кухнями-їдальнями на базі причепів, автомобілями-цистернами для зберігання і доставки води, спеціалізованою технікою для перевезення продовольства та банно-пральними комплексами.

Крім того, зазнала позитивних змін система харчування особового складу. Покращено організацію харчування у військових частинах шляхом приготування страв на вибір з використанням лінії роздачі.

Введено в експлуатацію нові солдатські їдальні та хлібопекарні, оновлено технологічне та холодильне обладнання.

Вдосконалено систему організації харчування особового складу під час перебування в польових умовах, при неможливості організації приготування гарячої їжі, а саме впроваджено використання 8 різних раціонів норми № 15 добового польового набору продуктів із системою безполуменового підігріву з демаскуючою функцією.

Створено нову базу забезпечення пально-мастильними матеріалами та розширено складську базу для зберігання запасів і забезпечення військових частин продовольством і речовим майном.

Відділом речового забезпечення проведено суттєву роботу щодо розроблення та закупівлі нових зразків форми одягу та технічних засобів номенклатури речової служби.

У рамках створення єдиної системи авіаційної безпеки та цивільного захисту в Україні, авіаційний парк НГУ поповнюється новими вертольотами Airbus, військовослужбовці льотного та інженерно-технічного складу проходять навчання з експлуатації та обслуговування вертольотів на базі компанії Airbus Helicopters.

З метою підтримання високого рівня справності авіаційної техніки та приведення її у відповідність до стандартів та рекомендацій Міжнародної організації цивільної авіації (ІКАО), виконано оновлення і модернізацію обладнання 5-ти літаків типу Ан-74, Ан-72, Ан-26 та 3-х вертольотів типу Мі-8МТ.

Виконано заходи щодо відновлення здатності аеродрому Калинівка до рівня забезпечення польотів одиночних повітряних суден вдень в простих метеорологічних умовах та допущено до експлуатації на період дії особливого періоду.

З метою покращення умов проживання військовослужбовців за рахунок державного бюджету, інвестиційних угод та власного будівництва, здійснюється забезпечення житлом сімей військовослужбовців.

Військово-медичне забезпечення сягнуло значного розвитку. Внаслідок оптимізації організації медичного постачання, вдалося досягти кращого фінансування для забезпечення медичним майном та технікою військових частин НГУ. Для своєчасної евакуації поранених з важкодоступних районів, зон аварій, стихійного лиха, також використовується авіаційна техніка: літак АН-72П та вертольоти Мі-8МСБ-В.

Крім того, були закуплені мобільні медичні пункти (призначені для проведення нескладних хірургічних втручань і надання першої лікарської допомоги поза постійним місцем дислокації та в польових умовах).

З метою забезпечення належних умов лікування хворих (поранених) військовослужбовців, у лікувально-оздоровчих закладах НГУ проводилася робота щодо оснащення діагностичним, фізіотерапевтичним, лабораторним обладнанням, сучасними меблями, а саме: стоматологічними установками, дефібриляторами, стерилізаторами повітряними, електрокардіографами багатоканальними, апаратами для штучної вентиляції легень, опромінювачами кварцовими, апаратами для проведення фізіотерапевтичних процедур тощо.

Для проведення скринінгового тестування на COVID-19 у всіх територіальних управліннях НГУ введено в дію медичні лабораторії.

На базі Медичного центру «Нові Санжари» запроваджено проведення нового напрямку психологічної реабілітації військовослужбовців, які перебували в екстремальних (бойових) умовах службово-бойової діяльності, за програмою «Декомпресія».

Велика увага приділяється реабілітації поранених військовослужбовців. Так продовжується робота щодо проведення безоплатної медичної, медико-психологічної реабілітації військовослужбовців – учасників АТО/ООС, яка організована на базі Медичного центру «Нові Санжари», закладів охорони здоров'я МВС, а також за межами України.

В рамках проведення реформи системи охорони здоров'я України налагоджено співпрацю з Національною службою здоров'я України, для інтеграції з системою e-Health. Впроваджується надання військовослужбовцям НГУ спеціалізованої медичної допомоги на вищій рівні за електронним направленням.

Позитивним результатом наших досягнень на шляху розвитку стало визнання НГУ повноправним членом Асоціації європейських і середземноморських сил поліцейських та жандармських сил з військовим статусом (FIER).

Ураховуючи тенденції змін безпекового середовища та нагальну необхідність безперервного розвитку спроможностей, в Головному управлінні закінчується робота з опрацювання проєкту Візії Національної гвардії України, як обрису майбутньої моделі НГУ.

Візія окреслює шляхи розвитку усіх компонентів потенціалу НГУ та враховує баланс між виконанням завдань за призначенням, готовністю до реагування на майбутні виклики та ресурсним забезпеченням розвитку необхідних спроможностей.

Системна реалізація Візії призведе до економії часу, фінансових та людських ресурсів, сприятиме додатковому залученню міжнародної допомоги на розвиток необхідних спроможностей НГУ.

2. СТРУКТУРА, ФУНКЦІЇ ТА ЗАВДАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ.

Структура Національної гвардії України.

Сили і засоби НГУ розташовані по всій території України, відповідно до зон відповідальності (оперативного реагування).

Відповідно до статті 5 Закону «Про Національну гвардію України» до складу НГУ входять:

- 1) головний орган військового управління НГУ – Головне управління;
- 2) оперативно-територіальні об'єднання НГУ, до складу яких входять органи військового управління та військові частини;
- 3) з'єднання, військові частини, вищі військові навчальні заклади, навчальні військові частини (центри), бази, заклади охорони здоров'я та установи, що не входять до складу оперативно-територіальних об'єднань НГУ.

Військові частини НГУ сформовано відповідно до їх функціонального призначення:

- військові частини оперативного призначення;
- військові частини з охорони важливих державних об'єктів;
- військові частини з охорони громадського порядку;
- загони (підрозділи) спеціального призначення;
- військові частини з охорони дипломатичних представництв і консульств;
- військові частини, що здійснюють конвоювання, екстрадицію та охорону підсудних.

На сьогодні штатна чисельність особового складу НГУ становить близько 60 тис. військовослужбовців.

З часу створення у 2014 році чисельність НГУ зросла на 57%.

У структурі загальної чисельності НГУ:

- 16,6% складають офіцери;
- 48,9% – військовослужбовці військової служби за контрактом;
- 5,9% – робітники та службовці;
- 3% – курсанти;

Крім того, в НГУ проходять службу військовослужбовці строкової служби, їх питома вага у складі НГУ становить 25,6%.

Функції, завдання Національної гвардії України.

Загальну чисельність завдань покладених на НГУ можна формалізувати у чотири функції:

1. Безпекові
2. Правоохоронні

3. Соціальні

4. Адміністративні

Законом України на НГУ покладено 22 завдання (функцій), серед яких визначають: 5 військових завдань (функцій) (*становить 23 % від загальної чисельності функцій*), що виконуються спільно зі ЗСУ та іншими формуваннями, які притаманні силам оборони.

1) захист конституційного ладу України, цілісності її території від спроб зміни їх насильницьким шляхом;

2) участь у здійсненні заходів, пов'язаних з припиненням збройних конфліктів та інших провокацій на державному кордоні, а також заходів щодо недопущення масового переходу державного кордону з території суміжних держав;

3) участь у здійсненні заходів правового режиму воєнного стану;

4) участь у виконанні завдань територіальної оборони;

5) оборона важливих державних об'єктів, спеціальних вантажів, переліки яких визначаються Президентом України, Кабінетом Міністрів України, центральних баз матеріально-технічного забезпечення Міністерства внутрішніх справ України;

З 24 лютого 2022 року Національна гвардія України в рамках забезпечення заходів з відсічі збройної агресії рф проти України разом зі всіма складовими СБіОУ приступила до участі в операції сил оборони, веденні стабілізаційних дій та територіальної оборони держави, а також інших завданнях, визначених їй чинним законодавством.

У відповідності до планів до складу створених угруповань ЗСУ були передані визначені комплекти сил і засобів Національної гвардії України, які виконують бойові (спеціальні) завдання в оперативному підпорядкуванні відповідних командувачів угруповань військ (сил) в рамках операції сил оборони **Довідково: ОУпр-2, бригад-7, полків-3, батальйонів-11**. Підрозділи НГУ, які входили до складу **угруповання Об'єднаних сил**, продовжили виконання визначених бойових (спеціальних) завдань у складі угруповань НГУ в ОТУ «Північ» та ОТУ «Схід» в межах їх операційних зон відповідальності.

Довідково:

- Організацію та здійснення планування застосування, оперативне керівництво підрозділами НГУ, що залучаються до забезпечення оборони України, захисту безпеки населення та інтересів держави, здійснює Головнокомандувач ЗСУ, Генеральний штаб ЗСУ, командування ОУВ (УВ) ЗСУ, Головне управління НГУ.
- Координацію дій сил і засобів НГУ з іншими складовими сил оборони України здійснюють оперативні групи від Головного управління, органів управління територіальних управлінь НГУ на пунктах управління створених угруповань ЗСУ (ОСУВ, ОУВ, ОТУ).
- Для забезпечення стійкого та безперервного управління силами і засобами НГУ в Головному управлінні, територіальних управліннях, військових частинах (підрозділах) НГУ було розгорнуто роботу оперативного складу на визначених відповідними командирами пунктах управління (ОКП, ЗКП, ДПУ, ПКП, КСП).
- Ротація особового складу (поповнення безповоротних, санітарних втрат) оперативних груп на пунктах управління ЗСУ, військових частин (підрозділів) в районах виконання бойових завдань проводилась плановим порядком за рішенням командувача НГУ,

- начальників територіальних управлінь, командирів підрозділів НГУ.
- В ГУ НГУ робота оперативного складу здійснювалась на 4-х пунктах управління (ОКП, ЗКП, ДПУ, ПКП).
  - Управління підрозділами НГУ з **ОКП** здійснювалось Командувачем НГУ.

16 завдань (із складу правоохоронної функції) (становить 73% від загальної чисельності функцій), які притаманні силам безпеки

8 (вісім) охоронних завдань:

6) охорона громадської безпеки і порядку, забезпечення захисту та охорони життя, здоров'я, прав, свобод і законних інтересів громадян;

7) охорона ядерних установок, ядерних матеріалів, радіоактивних відходів, інших джерел іонізуючого випромінювання державної власності, важливих державних об'єктів, перелік яких визначається КМУ;

8) ст.5¹ охорона об'єктів критичної інфраструктури, перелік яких визначається Кабінетом Міністрів України; участь у ліквідації наслідків кризових ситуацій на об'єктах критичної інфраструктури, що нею охороняються;

9) охорона спеціальних вантажів, перелік яких визначається Кабінетом Міністрів України;

10) охорона дипломатичних представництв, консульських установ іноземних держав, представництв міжнародних організацій в Україні;

11) забезпечення охорони органів державної влади, перелік яких визначається Кабінетом Міністрів України, участь у здійсненні заходів державної охорони органів державної влади та посадових осіб;

12) охорона центральних баз матеріально-технічного забезпечення МВС України, охорона і оборона військових об'єктів, баз (закладів, установ) Національної гвардії України;

13) ст.8¹ охорона підприємств, установ і організацій, що належать до сфери управління центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері державних резервів, перелік яких визначається Кабінетом Міністрів України

Бере участь у реалізації 8 (восьми) завдань:

14) участь у спеціальних операціях із знешкодження озброєних злочинців, у боротьбі з диверсійно-розвідувальними силами агресора (противника), припиненні діяльності не передбачених законом воєнізованих або збройних формувань (груп), організованих груп та злочинних організацій на території України, а також у заходах, пов'язаних із припиненням терористичної діяльності;

15) участь у припиненні масових заворушень;

16) участь у відновленні правопорядку у разі виникнення міжнаціональних і міжконфесійних конфліктів, розблокуванні або припиненні протиправних дій у разі захоплення важливих державних об'єктів або місцевостей, що загрожує безпеці громадян і порушує нормальну діяльність органів державної влади та органів місцевого самоврядування;

17) участь у забезпеченні громадської безпеки та охороні громадської безпеки і порядку під час проведення зборів, мітингів, походів, демонстрацій та

інших масових заходів, що створюють небезпеку для життя та здоров'я громадян;

18) участь у підтриманні або відновленні правопорядку в районах виникнення особливо тяжких надзвичайних ситуацій техногенного чи природного характеру (стихійного лиха, катастроф, особливо великих пожеж, застосування засобів ураження, пандемій, панзоотій тощо), що створюють загрозу життю та здоров'ю населення;

19) участь у відновленні конституційного правопорядку у разі здійснення спроб захоплення державної влади чи зміни конституційного ладу шляхом насильства, у відновленні діяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування;

20) участь у припиненні групових протиправних дій осіб, узятих під варту, засуджених, а також ліквідації наслідків таких дій в установах попереднього ув'язнення, виконання покарань;

21) участь у ліквідації наслідків надзвичайних або кризових ситуацій на об'єктах, що нею охороняються;

22) забезпечення внесення відомостей до Єдиного реєстру осіб, зниклих безвісти за особливих обставин, та підтримання таких відомостей в актуальному стані у межах, визначених законодавством.

Причому НГУ «є основним суб'єктом з припинення масових заворушень. При здійсненні заходів щодо припинення масових заворушень НГУ координує діяльність сил та засобів правоохоронних органів, залучених до припинення зазначених протиправних дій». (Проблематичне питання-це визначення часу, умов та ознак за якими керівництво переходить до НГУ, та хто уповноважений віддати розпорядження (Указ Президента, яким вводиться рішення РНБО, постанова ВРУ, Генеральний прокурор або інше)

Коротко про основні завдання за призначенням, що виконуються Національною гвардією на цей час.

Так у 2022-2023 роках військові частини НГУ виконували бойові завдання з охорони громадського порядку та забезпечення громадської безпеки, в тому числі у заходах щодо запобігання поширенню на території України коронавірусної хвороби «COVID-19», під час виконання заходів правового режиму воєнного стану у 22 обласних центрах та м. Києві, 52 містах обласного та районного підпорядкування, 77 населеному пункті сільської місцевості, на території 25 об'єктів транспортної інфраструктури зі щоденним залученням у середньому 6500 військовослужбовців.

Підрозділи щоденно в кількості понад 7000 військовослужбовців залучаються до виконання заходів правового режиму воєнного стану шляхом:

- виконання ізоляційно-обмежувальних заходів на 126 блокпостах (22-Київ), 47 спостережильних постах та контрольно-перепускних пунктах;
- охорони громадського порядку шляхом патрулювання у 51 місті держави;
- охорони 103 об'єктів критичної інфраструктури та забезпечення життєдіяльності населення, 23 аеропортів, аеродромів та морських портів, 21 органу державної влади.

Крім того підрозділи НГУ залучалися до:

забезпечення охорони громадського порядку під час заходів за участю осіб, щодо яких здійснюється державна охорона.

Військовими частинами НГУ забезпечено повне виконання завдань з конвоювання, екстрадиції та охорони підсудних. У 2022-23 роках з цією метою призначено понад 17060 варт, перевезли понад 170000 осіб спецконтингенту. У середньому на добу для виконання завдань із конвоювання залучаються близько 1000 військовослужбовців.

В дійсний час забезпечується конвоювання у 59 судових установах, за 30 плановими маршрутами залізниці та 43 плановими маршрутами на автомобілях. Забезпечується охорона 33(42 об'єкта) установ органів державної влади. Крім того здійснюється екстрадиція підсудних на Державному кордоні України через 10 пунктів пропуску з державами, які мають спільні кордони з Україною.

Військовими частинами з охорони важливих державних об'єктів забезпечується надійна охорона 4-х атомних електростанцій з діючими ядерними енергетичними реакторами, Державного спеціалізованого підприємства «Чорнобильська АЕС», 6-ти об'єктів військово-промислового комплексу та 2-х науково-дослідницьких установ.

Військовими частинами НГУ у 2022-20223 роках забезпечено недоторканності 110(станом на кінець 2021 року-118; зняти об'єкти РФ, Республіки Білорусь та Казахстану) об'єктів дипломатичного призначення та їх персоналу. Серед них 65 посольств, 20 консульства, 15 резиденцій та 10 представництв.

Для несення служби з охорони дипломатичних представництв та консульських установ щодня залучалось близько 600 військовослужбовців.

Висновки:

1. Потребує чіткого визначення, в Законі України «Про НГУ» поняття що таке функція і завдання та їх розподіл за функціональним призначенням.

2. Структура в цілому відповідає призначенню.

3. НГУ призначена одночасно для виконання завдань військового формування, а також виконує правоохоронні завдання. Саме такий статус НГ і пояснює її подвійне підпорядкування. Так, зокрема, військово-політичне та адміністративне керівництво національною гвардією здійснює Міністр внутрішніх справ України, а під час дії воєнного стану НГУ для виконання завдань з оборони держави підпорядковується Головнокомандувачу Збройних сил України.

Завдання на самостійну роботу

1. Відпрацювати матеріал навчального заняття.
2. Іноземний досвід забезпечення громадської безпеки.